

Изборном већу
Филозофског факултета Универзитета у Београду

Изборно веће Филозофског факултета Универзитета у Београду изабрало нас је, на седници одржаној 29. септембра 2016. године, у комисију за припрему извештаја о кандидатима пријављеним на конкурс за избор у звање **редовног професора** за ужу научну област **Социологија** – тежиште истраживања **Економија**. На основу увида у конкурсни материјал, комисија подноси Већу следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс објављен у листу *Послови* 28. септембра 2016. године пријавио се један кандидат, др Огњен Радоњић, досадашњи наставник Филозофског факултета у звању ванредног професора за ужу научну област Социологија – тежиште истраживања Економија. Кандидат је приложио пријаву, биографију, документацију о изборима у претходна звања, списак својих радова, као и саме радове.

Огњен Радоњић рођен је у 8. јула 1975. године у Београду, где је завршио Основну школу „20. октобар” и Десету београдску гимназију. По завршетку средње школе, 1994. године уписао је Економски факултет у Београду, који је завршио 1999. године са просечном оценом 9,39. Школске 1999-2000. године кандидат је на истом факултету уписао последипломске студије на смеру Међународна економија. У року од 2 и по године положио је све испите са просечном оценом 10. У марту 2004. године, Огњен Радоњић је пред Комисијом у саставу проф. др Дејан Ерић (ментор), проф. др Миодраг Зећ и проф. др Јуриј Бајец одбранио магистарску тезу под називом *Финансијска тржишта и финансијске кризе* на Економском факултету у Београду. Докторску тезу *Шпекулативни балони на финансијским тржиштима* Огњен Радоњић је одбранио 15. јула 2008. године на Економском факултету у Београду пред Комисијом у саставу проф. др Бошко Живковић (ментор), проф. др Миодраг Зећ и проф. др Дејан Шошкић.

Током 2002. године је као корисник СЕЕРУС стипендије провео месец дана на научном усавршавању на Универзитету у Бечу и Економском институту у Бечу. Такође је 2003. године у оквиру међународног мултидисциплинарног пројекта *After Accession* провео месец дана на научном усавршавању у Институту за хумане науке у Бечу (*Institut für die Wissenschaften vom Menschen, Wien*). Током 2004. године,

Огњен Радоњић је похађао програм *Academic Skills Advancement Certificate – A Capacity Development Programme for Teaching Assistants of the University of Belgrade* у организацији Београдске отворене школе. Такође је 2010. године учествовао на међународном семинару *Hyman P. Minsky Summer Seminar* у организацији the Levy Economics Institute of Bard College, Blithewood, Annadale-on-Hudson, New York.

Кандидат је у периоду јануар – април 2000. године радио као истраживач-сарадник у Научном друштву економиста Србије на Економском факултету у Београду. У периоду мај – октобар је радио као истраживач-сарадник у Институту за спољну трговину у Београду где је писао радове за стручне часописе *Бели билтен* и *Тржиште, Новац, Капитал*.

Од новембра 2000. године до новембра 2004. године био је ангажован као асистент-приправник на Одељењу на социологију на Филозофском факултету у Београду на предмету Основи економије (обавезни предмет). Одлуку Одељења за социологију о избору у звање асистента-приправника на предмету Основи економије је потписао проф. др Младен Лазић (Управник Одељења за социологију), док су писци реферата били проф. др Миодраг Зећ, проф. др Силвано Болчић и проф. др Јуриј Бајец.

Од новембра 2004. године до маја 2009. године био је ангажован као асистент на Одељењу за социологију на курсевима Основи економије (обавезни курс), Економска транзиција (обавезни курс на Економском модулу) и Историја економске мисли (изборни курс) на основним студијама. Одлуку Одељења за социологију о унапређењу у звање асистента за ужу научну област Социологија, са тежиштем истраживања на Економији (у складу са чланом 124, став 1, чланом 125, став 2, чланом 126, став 1, чланом 128, став 2 и чланом 138, став 3 Статута Филозофског факултета у Београду) потписао је проф. др Слободан Антонић у својству управника Одељења за социологију, док су писци реферата били проф. др Миодраг Зећ (ужа научна област Социологија), проф. др Младен Лазић (ужа научна област Социологија) и проф. др Слободан Миладиновић (ужа научна област Социологија).

Од маја 2009. године до средине 2012. године био је ангажован као доцент на курсевима Основи економије (обавезни курс), Економска транзиција (обавезни курс на Економском модулу) и Историја економске мисли (изборни курс) на основним студијама, Економска транзиција (изборни курс) на мастер и Социо-економска транзиција (изборни курс) на докторским студијама. Одлуку Одељења за социологију о унапређењу у звање доцента за ужу научну област Социологија, са тежиштем истраживања на Економији (у складу са чланом 124, став 1, чланом 125,

став 2, чланом 126, став 1, чланом 128, став 2 и чланом 138, став 3 Статута Филозофског факултета у Београду) потписао је проф. др Слободан Антонић у својству управника Одељења за социологију, док су писци реферата били проф. др Миодраг Зеџ (ужа научна област Социологија), проф. др Младен Лазић (ужа научна област Социологија) и проф. др Слободан Миладиновић (ужа научна област Социологија).

Од средине 2012. године па до данас предаје на горепоменутом курсевима на основним, мастер и докторским студијама у звању ванредног професора. Одлуку Одељења за социологију о унапређењу у звање ванредног професора за ужу научну област Социологија, са тежиштем истраживања на Економији (у складу са чланом 124, став 1, чланом 125, став 2, чланом 126, став 1, чланом 128, став 2 и чланом 138, став 3 Статута Филозофског факултета у Београду) потписала је проф. др Смиљка Томановић у својству управнице Одељења за социологију, док су писци реферата били проф. др Миодраг Зеџ (ужа научна област Социологија), проф. др Младен Лазић (ужа научна област Социологија) и проф. др Слободан Миладиновић (ужа научна област Социологија).

Коначно, на седници Одељења за социологију одржаној 05. маја 2016. године је једногласно донета одлука да се покрене процес унапређења проф. др Огњена Радоњића у звање редовног професора за ужу научну област Социологија, са тежиштем истраживања на Економији (у складу са чланом 124, став 1, чланом 125, став 2, чланом 126, став 1, чланом 128, став 2 и чланом 138, став 3 Статута Филозофског факултета у Београду). Ову одлуку Одељења за социологију потписала је проф. др Мина Петровић (Управница Одељења за социологију).

Проф. др Огњен Радоњић је у досадашњој каријери био сарадник на два национална и два међународна пројекта. Од 2006 до 2010. године био је сарадник на националном пројекту *Друштвени актери и друштвене промене у Србији 1990-2010* на Институту за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду. Од 2011. године до данас, категоризован као А₁ истраживач, сарађује на националном пројекту *Изазови и актери нове друштвене трансформације у Србији: концепти и актери* на Институту за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду. Такође је у периоду од 2003 до 2004. године био сарадник на мултидисциплинарном међународном пројекту *After Accession. The Socio-Economic Cultures of Eastern Europe in the Enlarged Union: An Asset Liability (ACCESS)* чије је спровођење координирао Институт за хумане науке у Бечу (*Institut für die Wissenschaften vom Menschen*, Wien). На крају, у периоду од 2011-2014. године био је члан аналитичке јединице на међународном TEMPUS CONGRAD PROJECT-у *Conducting Graduate Surveys and Improving Alumni Services*

for Enhanced Strategic Management and Quality Improvement чије је спровођење координирао Универзитет у Билефелду (Universität Bielefeld).

Проф. др Огњен Радоњић је у периоду од 2001- 2004. године био члан редакције *online* мултидисциплинарног научног журнала девет швајцарских универзитета *Zeitschrift für Kommunikation Zwischen Theorie und Praxis*. Од 2000. године је сарадник Института за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду и Научног друштва економиста Србије са седиштем на Економском факултету у Београду. Године 2011. је постао члан World Economics Association-a, Bristol, UK и редакције научног часописа *Социологија* (издавач Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду). Године 2013. постаје члан редакције научног часописа *Limes Plus. Journal of Social Sciences and Humanities* (издавач *Negeedu*), а од 2015. године и рецензентског одбора научног часописа *Андрагошке студије* (издавачи Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета у Београду и Друштво за образовање одраслих).

У периоду од 2000. године, када се запослио на Филозофском факултету у Београду, проф. др Огњен Радоњић је био изузетно активан у раду Одељења за социологију и радним групама, комисијама и органима Факултета и на тај начин значајно допринео оствареним резултатима Одељења и Факултета у целини:

- У периоду од 2006-2009. године обављао је функцију председника Комисије за наставну, научну и техничку документацију.
- У периоду од 2010-2013. године био је Координатор стручне групе за евалуацију педагошког рада наставника.
- У периоду од 2011-2013. године био је Координатор пријемног испита Филозофског факултета, док је 2016. године одлуком Управе Филозофског факултета постављен за помоћника Координатора пријемног испита, проф. др Милоша Миленковића. Важно је истаћи да је 2012. проф. др Огњен Радоњић, у сарадњи са тадашњим продеканом за наставу, проф. др Милошем Миленковићем, значајно побољшао политику пријемног испита Филозофског факултета. Ради се о могућности која се од тада даје најбољим кандидатима да се директно упишу на алтернативне студијске групе уколико не успеју да се на основу бодова из школе и теста знања и теста опште информисаности упишу на жељено одељење. Због тога што им је пружена шанса алтернативног избора студијске групе, повећала се мотивисаност најбољих кандидата да конкуришу на Филозофски факултет.
- У периоду од 2009-2012. године је био члан Финансијске комисије Факултета.

- У периоду од 2012-2015. године био је Управник Одељења за социологију и члан Деканског савета Филозофског факултета. На основу функције Управника одељења изабран је за руководиоца основних студија социологије у периоду од 2013-2015. године и члана одељенске Комисије за акредитацију 2013. године која је са успехом спровела процес акредитације одељења у склопу акредитације Филозофског факултета за наредни петогодишњи период.
- Изабран је за члана Статутарне комисије ФФ за период од 2015-2018. године.

Проф. др Огњен Радоњић је био члан бројних комисија за одбрану завршних, дипломских и мастер радова. Његов наставнички рад студенти су увек високо вредновали. О томе сведоче врло добре и одличне оцене којима је оцењен његов рад од стране студената:

- Основи економије: 3, 87 (2012/2013); 4,40 (2013/2014).
- Економска транзиција: 4,81 (2012/2013); 4,70 (2013/2014),
- Историја економске мисли: 4,71 (2012/2013).

Библиографија проф. др Огњена Радоњића обухвата:

- Пет монографија од којих су три објављене након последњег избора у звање.
- Тридесет седам радова објављених у научним и стручним часописима, од којих је дванаест објављено након последњег избора у звање.
- Десет радова презентованих на међународним научним конференцијама објављених у целини од којих је осам објављено након последњег избора у звање.
- Четири рада презентована на националним научним конференцијама објављена у целини од којих су два објављена након последњег избора у звање.
- Пет поглавља у тематским зборницима од којих су два објављена након последњег избора у звање.
- Једна научна полемика, објављена након последњег избора у звање.
- Једна научна критика, објављена пре последњег избора у звање.
- Поглавље у уџбенику *Социологија за 3. разред средњих стручних школа и 4. разред гимназије*, објављено пре последњег избора у звање.
- Осамнаест одредница у првом *Социолошком речнику* објављеном пре последњег избора у звање.

- Три уредништва тематског броја научног часописа након последњег избора у звање.

У даљем тексту биће укратко приказани најважнији радови које је проф. др Огњен Радоњић објавио пре и после избора у звање ванредног професора.

Изабрани радови објављени пре избора у звање ванредног професора

Када је реч о радовима које је проф. др Огњен Радоњић објавио пре избора у садашње звање, издвајамо оригинални научни рад „Технолошка развијеност као важан услов конкурентности на међународном тржишту“ објављеном 2002. године у научном часопису *Социологија* (Vol. XLIV, No 2, стр. 175-192). У овом раду он наглашава да је важан, али не и довољан услов одрживог привредног раста у земаљама у развоју трансфер технологије из развијених земаља. Наиме, оно што је додатно неопходно је да трансфер технологије буде адекватан, то јест да се кроз процес прихватања и развоја примљене технологије максимизирају позитивни ефекти, како на микро, тако и на макро нивоу. Предуслов адекватног трансфера технологије је снажна истраживашко-развојна база земље домаћина. Наглашавамо да је овај рад ушао препоручену литературу престижне Рутлицеве публикације *International Bibliography of the Social Sciences (International Bibliography of Economics)* за 2004. godinu (Vol. 53, Routledge 2006).

Следећи рад који издвајамо јесте „Ограничења савремене микроекономске теорије избора потрошача: социолошка перспектива“, објављеном у научном часопису *Социологија* 2008. године (Vol. 50, No.3, стр. 313-326). У овом раду аутор даје допринос развоју социологије на пољу теорије избора потрошача која је у домаћој социолошкој мисли увелико занемарена. Аутор критикује неокласичну економску претпоставку по којој је потрошачев избор независан од понашања других потрошача. Позивајући се на увиде и значај доприноса Керолајн Фоли, проф. др Огњен Радоњић наглашава да је поред истицања и дефинисања урођене жеље људи за променама, важна и прилично јасна дистинкција четири социолошка фактора који имају за последицу изразито интерсубјективан избор и различит утицај на потражњу индивидуалног потрошача у зависности од избора других: склоност разликовању; склоност имитирању; жеља за саображењем или конформизам; изражавање социјалне свести.

Даље, издвајамо монографију *Финансијска тржишта: ризик, неизвесност и условна стабилност* из 2009. године (Службени гласник, Београд, 249 страна) која је публикована докторска дисертација кандидата. У овој књизи он даје значајан научни допринос друштвеним наукама из најмање два разлога: прво, у њој се са исцрпном аргументацијом критички преиспитује владајући образац у економској

теорији и друго, она кореспондира са очигледним разорним последицама владајуће економске парадигме чији смо, нажалост, савременици. Централно питање које је аутор у овој монографији отворио је зашто су финансијска тржишта склона кризама. У својој широко постављеној анализи и аргументованој дебати, проф. др Огњен Радоњић доказује да је савремена финансијска теорија нетачна и да не описује на адекватан начин реалност финансијских тржишта. Слабост ове пардигме лежи у нереалности претпоставки које врше улогу носећих стубова теоријске конструкције савршених финансијских тржишта. По овој теорији, финансијска тржишта су савршени саморегулативни механизам који тежи равнотежи из чега произилази да је њихова регулација непожељна и, на крају крајева, штетна. Погрешне мере економске политике узрокују шпекулативне узлете и, потом, неизбежно сломове. Порука је да је систем склон поремећајима само у случају када је слободно функционисање тржишта опструирано од стране државе. Крајња импликација је дерегулација и либерализација свугде и у свако доба. Аутор истиче да се импликације савремене финансијске парадигме не заснивају на објективној анализи, односно да су идеолошки обојене. Две кључне претпоставке ове пардигме су да је будућност могуће квантификовати, то јест да је на бази прошлих података и искустава могуће релативно поуздано предвидети будућност и да је будућност ергодична (*ergodic*) – људске одлуке не утичу на будуће кретање система. Стога, по овој теорији, не само да су људи у стању да предвиде шта ће се дешавати за једну, пет или десет година већ и ма шта год они урадили, ништа не могу да промене јер је будућност унапред записана. Када се напусте ове нереалне претпоставке, улазимо у Кејнзов (*John Maynard Keynes*) свет шпекулативних финансијских тржишта. На бази новог читања контроверзног и често неправилно интерпретираног Кејнза, аутор у први план истиче квалитете његове индуктивне и позитивистички оријентисане анализе. Надовезујући се на Кејнзову анализу, аутор у овој књизи заступа став да агенти нису изолована бића, већ бића која доносе одлуке у датом друштвеном контексту у условима изразите неизвесности, као и да су свесни свог незнања, због чега се ослањају на просечно мишљење за које претпостављају да је у просеку боље информисано што чини да су финансијска тржишта под снажним утицајем масовне психологије, па самим тим и изразито нестабилна. На тај начин је могуће да дође до динамичних промена у очекивањима и, доследно, наглих промена у функционисању финансијског система, при чему, на првом месту, не мора да дође до неких значајних промена у фундаментима реалног сектора. Данас, у доба када су финансијске кризе постале регуларна појава, аутор правилно у први план истиче да Кејнзови теоријски увиди налазе своју потврду у пракси више него икада. Књига проф. др Огњена Радоњића представља новину у домаћој друштвеној теорији јер отвара расправу о филозофији, социологији и психологији финансијских тржишта на српском језику. У њој се на оригиналан начин евалуира досадашња владајућа финансијска парадигма и на бази новог

читања Џона Мејнарда Кејнза нуди низ нових одговора на контроверзе и ескалацију проблема у функционисању глобалног финансијског система.

Научни рад „Subprime Crisis and Instability of Global Financial Markets“ који је објављен 2010. године у научном часопису *Panoeconomicus* (Vol. LVII, No. 2, pp. 209-224; часопис је, иначе, категоризован на Social Sciences Citation Index листи) написан је у коауторству са проф. др Миодрагом Зецом. У овом раду аутори даље разрађују Кејнзову теорију конвенционалног одлучивања на финансијским тржиштима овога пута на примеру финансијске кризе која је избила у августу 2007. године у Сједињеним Америчким Државама и већ следеће године прерасла у Глобалну финансијску кризу која траје и данас. Како би објаснили праве узроке текуће Глобалне финансијске кризе, аутори допуњују Кејнзову теорију конвенционалног одлучивања на финансијским тржиштима *Хипотезом финансијске нестабилности* чувеног Кејнзовог следбеника, посткејнзијанског економисте Хајмана Минског (Human Minsky). Према овој хипотези, срце напредних капиталистичких економија представља софистициран финансијски систем и узроке нестабилности треба тражити управо у специфичностима финансијских релација. Како аутори тврде, када избије криза, социјализација трошкова у циљу избегавања погубних последица дефлације дугова поспешује морални хазард у будућности што има за последицу све ризичније понашање тржишних учесника у будућности. Са друге стране, када је економски систем на ивици колапса, аболиција неодговорних корпорација и финансијских институција је једини начин на који је могуће избећи дубоку депресију што је разлог зашто после сваке кризне епизоде, кризе имају тенденцију да се јављају чешће и да буду све оштрије. Лек је, аутори истичу, континуирано и превремено увођење нових регулаторних правила и праксе

У научном раду „Критика бихејвиоралне теорије шпекулативних финансијских тржишта“ објављеном 2010. године у научном часопису *Социологија* (посебно издање, уредница проф. др Марија Богдановић, Vol. LII стр. 193-218), проф. др Огњен Радоњић елаборира бихејвиоралну теорију финансија која се јавља почетком деведесетих година прошлог века као реакција на владајућу финансијску парадигму по којој финансијским тржиштима нису инхерентне кризе и пореди је са Кејнзовом теоријом шпекулативних финансијских тржишта. На бази детаљне и опсежне анализе, аутор закључује да је бихејвиорална теорија неефикасних и шпекулативних финансијских тржишта значајно освежење и нови изазов већ годинама монотонј владајућој неокласичној финансијској парадигми. С друге стране, аутор указује на чињеницу да бихејвиорална теорија неефикасних и шпекулативних финансијских тржишта није оригинална и да њене корене можемо наћи у економској мисли често неоправдано занемариваног и погрешно

интерпретираног Џона Мејнарда Кејнза. Кључна разлика између бихејвиоралне теорије неефикасних и шпекулативних финансијских тржишта и Кејнзове теорије шпекулативних финансијских тржишта је у томе што Кејнз претпоставља да је будућност фундаментално неизвесна и неергодична што имплицира да није потребно постојање и масован долазак на тржиште лоше обавештених трговаца да би се шпекулативан балон формирао. На крају, и један и други теоријски модел имплицирају да владајућа неокласична финансијска парадигма није валидна, да тржиште није савршени саморегулативни механизам који штити своју ефикасност и да је, у циљу минимизирања системске финансијске нестабилности, неопходна чвршћа регулација пословања финансијских тржишта.

Научни рад „Кључне контроверзе глобалног капитализма и транзиционог алгорита у Србији“ који је објављен 2011. године у зборнику *Контроверзе економског развоја у транзицији – Србија и Западни Балкан* (уредници: Б. Церовић и М. Увалић, Научно друштво економиста Србије са Академијом економских наука и Економски факултет Београд, Београд, 2011, стр. 95-107) написан је у коауторству са проф. др Миодрагом Зецом. У тексту аутори полазе од тврдње да финансијске кризе нису само повезане са великом прерасподелом у богатству и сукобима у академским круговима већ и са постављањем неизбежног питања куда даље: да ли ће економске власти посегнути за болним, али трајним решењима или ће прибећи палијативним решењима како би се одржала превласт старог система са перспективом појаве нове кризе у скорој будућности. Без обзира на то да ли ће се посегнути за привременим или трајним решењима, аутори инсистирају да је кључно поставити што прецизнију дијагнозу проблема, како би се криза лечила адекватним лековима. Аутори су мишљења да су нагомилани проблеми који су довели до кризе на нивоу светске привреде и Србије бројни и различитог порекла. Међутим, оно што им је заједничко је: да их је прозвео неодговарајући систем регулативе социоекономског система; да привредни учесници виде спас од депресије у значајној и свеобухватној државној интервенцији; да се профити приватизују док се трошкови и промашаји социјализују; и да су, како сада ствари стоје, регулатори посегнули за привременим решењима. У Србији, опет, привредни систем који је и даље недефинисан и конфузан стимулише монополизацију тржишта, шпекулативне делатности домаћих тајкуна и развој и јачање утицаја бирократије и политичких партија, док, на другој страни, дестимулише производњу, пре свега, извозно оријентисаног сектора. Према томе, отворена су бројна кључна питања односа између државе и привреде и финансијског и реалног сектора при чему, аутори тврде, посебни проблеми проистичу из чињенице да је фаворизовање појединачних интереса угрозило општи интерес (стабилност и раст), а да систем нема адекватан механизам за алоцирање одговорности за промашаје и да често нуди аболуирање *преступника* уместо кажњавања и отклањања пропуста.

Стога су нужна стратегијска размишљања и постављање нових концепцијских темеља глобалног развоја.

Напоследку, међу радовима које је објавио пре избора у звање ванредног професора посебно се издвајају његови прилози у *Социолошком речнику* (који су 2007. године у издању Завода за уџбенике приредили проф. др Аљоша Мимица и проф. др Марија Богдановић) и осавремењеном средњошколском уџбенику *Социологија* (који је у редакцији проф. др Смиљке Томановић 2011. године објавио Завод за уџбенике). Проф. др Огњен Радоњић је аутор осамнаест одредница у *Социолошком речнику*: друштвени бруто производ (стр. 89); економија (стр. 110-111); економија, централнопланска (стр. 112); економија, сива (стр. 112); економија, тржишна (стр. 112-113); економска расподела (стр. 113-114); економска размена (стр. 114); економска транзиција (стр. 114-115); конкуренција, тржишна (стр. 252-253); монопол (стр. 334); олигопол (стр. 378); пословни циклус (стр. 420-421); потрошња (стр. 428); приватизација (у сарадњи са Зеџ Миодрагом, стр. 445-447); производња (стр. 449); протекционизам (стр. 455-456); теорија игара (стр. 617-618); тржиште (стр. 631-633). У уџбенику *Социологија за 3. разред средњих и стручних школа и 4. разред гимназије*, који је настао у сарадњи 21 члана Одељења за социологију Филозофског факултета у Београду, проф. др Огњен Радоњић је аутор поглавља *Економија и економски аспекти друштва*. У њему је на успешан начин упознао ђаке са основним економским терминима као што су реткост, ефикасност, ресурси, тржиште и функције тржишта, избор и опортунитетни трошак као и са кључним проблемима са којима се суочавају економисти и социолози као што су питања неједнакости у расподели дохотка и прерасподела кроз државне механизме као што су прогресивно опорезивање, трансферна плаћања и субвенционисање потрошње егзистенцијално угрожених делова становништва.

Изабрани радови објављени након избора у звање ванредног професора

Када је реч о радовима које је проф. др Огњен Радоњић објавио након избора у звање ванредног професора, треба најпре истаћи да је вишеструко испунио минималне критеријуме Филозофског факултета Универзитета у Београду за избор у звање редовног професора у области друштвено-хуманистичких наука што, уосталом, потврђује и следећа табела са његовим учинком:

МИНИМАЛНИ КРИТЕРИЈУМИ У ОБЛАСТИ НАУЧНО-ИСТРАЖИВАЧКОГ РАДА ЗА ИЗБОР У ЗВАЊЕ РЕДОВНОГ ПРОФЕСОРА У ПОЉУ ДРУШТВЕНО-ХУМАНИСТИЧКИХ НАУКА

1.	научна монографија/књига односно уџбеник или критичка монографска публикација	<p>2016. Kriza u evrozoni: Najskuplji razvod na svetu, Beograd: Heraedu, 414 strana, ISBN 978-86-7956-091-9.</p> <p>2014. Keynes, Minsky and Financial Crises in Emerging Markets (koautor Srdjan Kokotović), Beograd: Filozofski fakultet, 267 strana, ISBN 978-86-88803-55-7.</p> <p>2014. From student to (un)employed professional. Findings from the first graduate survey in Serbia, Bosnia and Herzegovina and Montenegro within the Tempus project CONGRAD (koautori Predrag Lažetić, Ivana Živadinović i Isidora Jarić), University of Kragujevac and CONGRAD TEMPUS project, 117 strana, ISBN 978-86-81037-56-0.</p>
2.	најмање два рада објављена после избора у звање ванредног професора у научним часописима са SCI, ANCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује Универзитет на предлог факултета,	2015. Kako se nositi s ekonomskom depresijom: iskustvene i teorijske lekcije Velike depresije, Etnoantropološki problemi, Filozofski fakultet, Odeljenje za etnologiju i antropologiju, Vol. 10, No. 4, 1005-1029.
	или	
	најмање три рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком.	<p>2015. Performanse tržišta rada u Srbiji, Crnoj Gori i Bosni i Hercegovini iz rodne perspektive (koautor I. Jarić), Etnoantropološki problemi, Filozofski fakultet, Odeljenje za etnologiju i antropologiju, Vol. 10, No. 1, 223-246.</p> <p>2014. Sukob kultura kao pogrešna premisa za prevazilaženje dužničke krize u evrozoni, Teme, Vol. 38, No. 1, str. 127-149.</p>

		<p>2013. Gvozdeni zakon finansijskih tržišta: samoispunjavajuća predviđanja i špekulativni usponi i padovi, Etnoantropološki problemi, Filozofski fakultet, Odeljenje za etnologiju i antropologiju, Vol. 8, No. 4, 1111-1136.</p> <p>2013. Poslednji tango u evrozoni? Pukotine u evro konstrukt (koautor M. Zec), Sociologija, Časopis za sociologiju, socijalnu psihologiju i socijalnu antropologiju, Sociološko udruženje Srbije, Beograd, 2013, Vol. LV, No. 1, januar-mart 2013, str. 1-24.</p> <p>2012. Ekonomski model socijalističke Jugoslavije: saga o autodestrukciji (koautor M. Zec), Sociologija, Časopis za sociologiju, socijalnu psihologiju i socijalnu antropologiju, Sociološko udruženje Srbije, Beograd, 2012, Vol. LIV, No. 4, oktobar-decembar 2012, str. 695-720.</p>
	или	
	<p>један рад у часопису са SCI листе, односно у часопису са SSCI, AHCI, ERIH или листе престижних светских часописа за поједине научне области коју утврђује Универзитет на предлог факултета и два рада објављена у часопису међународног значаја верификованог посебном одлуком.</p>	
3.	<p>најмање два рада објављена након избора у звање ванредног професора у водећем часопису националног значаја у одређеној научној области</p>	<p>2015. Global Capital Flows and Financial Disturbances in Developing and Emerging Markets (koautor M. Zec), In I. Vujačić and O. Radonjić (eds.), <i>The Challenges of Economic Policy and Banking Stability in Developing Countries</i>, Limes Plus, Vol. XII, No. 1, pp. 47-61.</p>

		<p>2014. O uticaju benevolentne asimetrije na metodološki dizajn istraživanja na primeru jednog tekućeg interdisciplinarnog istraživanja Roma u Srbiji (koautori M. Milenković i I. Jarić), <i>Antropologija</i>, No. 14, Vol. 3, str. 26-44.</p> <p>2014. Two Decades Later: Important Minskyan Lessons from the Mexican Peso Crisis, In O. Radonjić and C. Sinapi (eds.), <i>Financial Instability and Economic Development in Emerging Markets: Controversies and Critical Issues</i>, Limes Plus, Vol. XI, No. 3, pp. 53-77.</p> <p>2014. Chasing Its Own Tail for Seven Decades: The Serbian Quest for Self-Reformation (koautor M. Zec), In N. Samardžić (ed.), <i>Nationalization, Confiscation, Restitution</i>, Limes Plus, Vol. XI, No. 2, pp. 31-43.</p> <p>2013. Makroekonomske performanse, finansijske krize i finansijska stabilnost (koautor S. Kokotović), U O. Radonjić (ur.), <i>Svetska ekonomska i društvena kriza</i>, Limes plus, Vol. X, No. 3, str. 25-42.</p> <p>2013. Investicije i privredni razvoj: Različita svetska iskustva i kontroverze u Srbiji (koautor M. Zec), U O. Radonjić (ur.), <i>Svetska ekonomska i društvena kriza</i>, Limes plus, Vol. X, No. 3, str. 59-78.</p>
4.	<p>најмање два рада са међународног научног скупа објављена у целини</p>	<p>2015. Pyrrhic Victory: The Great War and its Immediate Consequences for Serbia's Economy (koautor Miloš Jagodić), In I. Vujačić and M. Arandarenko (eds.), <i>The Economic Causes and Consequence of the First World War</i>, Faculty of Economics University of Belgrade, 21 and 22 September 2014, str. 219-235.</p> <p>2015. Dealing with Financial Booms and Busts</p>

	<p>in Transitional and Emerging Markets: A Post-Keynesian View, In I. Vujačić (ed), <i>Financial Development in Transition and Post-Transition Countries</i>, European Association for Comparative Economic Studies and Faculty of Economics, Univesity of Belgrade, 11 and 12 September 2015, str. 1-9.</p> <p>2015. Periferne zemlje evrozone u dugovima - da li je potrebna nova paradigma?, (koautor Miodrag Zec), U D. Mikerević (urednik), <i>Male ekonomije i nove paradigme ekonomskog rasta</i>, Deseti međunarodni simpozijum o korporativnom upravljanju, Banja Vrućica 14 i 15 maj, Finrar i Ekonomski fakultet iz Banja Luke, str. 113-126.</p> <p>2014. Prošlost, sadašnjost i budućnost evrozone (koautor Miodrag Zec), U S. Tuševljak, Č, Očić i B. Mašić (urednici), <i>Ekonomija i kriza. Treba li nam novi odgovor</i>, Naučni skup, Andrićgrad 12 septembar, Ekonomski fakultet Istočno Sarajevo – Pale, str. 131-148.</p> <p>2013. The Global Credit Crunch and Financial Crisis in Eastern Europe. (koautor Srdjan Kokotović), In I. Stošić, S. Redžepagić, H. Hanić, J.S. Andrade and C. Berthomieu (eds), Scientific Conference <i>Economic Sciences on the Crossroad</i>, 5 December, Conference Proceedings, Belgrade, Serbia: Institute for Economic Sciences, str. 49-65.</p> <p>2013. The Financial Instability Hypothesis in Developing Countries: The Anatomy of Crisis, In M. Mokryš, Š. Badura, and A. Lieskovsky (eds), Scientific Conference 10-14 June, Scieconf 2013 Proceedings, Zilina, Slovak Republic: Publishing institution of the University of Zilina, str. 157-163.</p>
--	---

		<p>2013. Apostazija: Kriza u evrozoni i konstrukciona ograničenja za privredni razvoj perifernih zemalja. (koautor Miodrag Zec), U D. Mikerević (urednik), <i>Prilagođavanje i/ili predviđanje – uslov opstanka, rasta i razvoja ekonomije</i>, Osmi međunarodni simpozijum o korporativnom upravljanju, Banja Vrućica 16 i 17 maj, Finrar i Ekonomski fakultet iz Banja Luke, str. 67-92.</p>
5.	<p>најмање два рада са научног скупа националног значаја објављена у целини</p>	<p>2013. Začarani krug siromaštva: Srpska privreda u 2000-im. U A. Prašević i P. Bjelić (urednici), <i>Institucionalne reforme, ekonomski razvoj i proces pridruživanja Evropskoj uniji</i>, Beograd, 25.05.</p> <p>2013, Naučno društvo ekonomista Srbije sa Akademijom ekonomskih nauka i Ekonomski fakultet Beograd, Beograd, str. 283-299.</p> <p>2012. Fiskalna federalizacija kao uslov opstanka Evropske monetarne unije. (koautor Miodrag Zec), U M. Arandarenko i I.Vujačić (urednici), <i>Evropska unija i Srbija. Od tranzicije do pridruživanja</i>, Ekonomski fakultet Beograd, str. 59-72.</p>
	или	
	<p>један рад са научног скупа националног значаја објављен у целини и уређивање тематског зборника радова односно часописа</p>	
6.	<p>уређивање тематских зборника радова/часописа</p>	<p>2015. Ivan Vujačić and Ognjen Radonjić (eds), <i>The Challanges of Economic Policy and Banking Stability in Devloping Countries</i>, Limes Plus, Vol. XII, No. 1, 116 strana.</p>

		<p>2014. Ognjen Radonjić and Christine Sinapi (eds.), <i>Financial Instability and Economic Development in Emerging Markets: Controversies and Critical Issues</i>, Limes Plus, Vol. XI, No. 3, 240 strana.</p> <p>2013. Ognjen Radonjić (ur.), <i>Svetska ekonomska i društvena kriza</i>, Limes plus, Vol. X, No. 3, 256 strana.</p>
7.	чланство у уређивачким одборима домаћих и међународних часописа, скупова и струковних удружења, или предавање по позиву на универзитетима у иностранству	<p>Члан редакције часописа Социологија, часопис за социологију, социјалну психологију и социјалну антропологију, Институт за социолошка истраживања и Филозофски факултет, Београд. (2012-)</p> <p>Члан редакције часописа LimesPlus, Journal of Social Sciences and Humanities, Heraedu, Beograd. (2014-).</p> <p>Сарадник Научног друштва економиста Србије, Економски факултет, Београд.</p> <p>Члан World Economics Association, Bristol, UK.</p> <p>Члан Института за социолошка истраживања, Филозофски факултет, Београд</p>

Из радова објављених након избора у звање ванредног професора издвајамо монографију *Keynes, Minsky and Financial Crises in Emerging Markets* (коаутор Срђан Кокотовић) из 2014. године (Филозофски факултет, Београд, 267 страна). У овој монографији аутори критикују неокласична објашњења узрока и последица финансијских криза у земаљама у развоју и брзорастућим тржиштима као неадекватна и отварају нову перспективу виђења проблема из позиције Кејнзове теорије конвенционалног одлучивања на финансијским тржиштима и Минскијеве Хипотезе финансијске нестабилности. Важан научни допринос ове монографије је тај што Минскијеву Хипотезу финансијске нестабилности која је примењива само на развијене капиталистичке системе дограђују како би објаснили зашто су ризици избијања финансијске кризе у отвореним економијама у развоју већи у односу на развијене земље и зашто су потенцијалне последице разорније. Разлози се налазе у томе што је дуг земаља у развоју обично краткорочан, деномиран у чврстој валути и одобрен по варијабилној каматној стопи. Стога, у овим економијама, промене каматних стопа на међународном тржишту, депрецијација домаће валуте и погоршање услова размене на међународном тржишту роба и услуга могу бити

окидачи финансијске кризе. У даљем тексту, аутори из нове перспективе објашњавају узроке и последице финансијских криза у Мексику 1994. године, Велике азијске кризе 1997. године и што је најважније, кризе која је погодила 13 земаља Источне Европе (Бугарска, Хрватска, Чешка, Естонија, Летонија, Литванија, Мађарска, Пољска, Румунија, Русија, Словачка, Словенија и Украјина) и Турску 2009. године. Ваља поменути да о овој кризи нема пуно текстова и да је, по нашим сазнањима, научна анализа коју су на овом пољу спровели аутори до данашњег дана најдетаљнија и најкомплетнија. Овај важан допринос теорији финансијских криза је нагласио професор Марк Лавоа (Marc Lavoie) светски признат посткејнзијански економиста који је у уводној речи ове монографије истакао да су аутори “учинили величанствен посао опозива стандардног погледа на финансијска тржишта – Хипотезе ефикасних финансијских тржишта – као и анализе конкурентских теорија Кејнза и Минског [...] Радоњић и Кокотовић су читаоцима подарили јединствен допринос тако што су објаснили (понекад залазећи у ситне детаље) еволутивно кретање привреда Источне Европе пре и после избијања светске финансијске кризе помоћу Минскијевог аналитичког оквира којег су они развили”. Своје признање овој монографији је потом професор Лавоа потврдио користећи је као литературу за писање незаобилазног посткејнзијанског уџбеника *Post-Keynesian Economics: The New Foundations* (Edward Elgar 2014).

Следеће значајно дело објављено 2014. године јесте *From student to (un)employed professional. Findings from the first graduate survey in Serbia, Bosnia and Herzegovina and Montenegro within the Tempus project CONGRAD*, које су потписали Предраг Лажетић, Ивана Живадиновић, Исидора Јарић и Огњен Радоњић (University of Kragujevac and CONGRAD TEMPUS project, 117 страна). Реч је о резултатима обухватног, стратешки важног истраживања које је спровео CONGRAD конзорцијум чији су чланови четири универзитета из Србије (Универзитет у Београду, Универзитет у Новом Саду, Универзитет у Крагујевцу и Универзитет Сингидунум), три високе техничке школе струковних студија из Србије (високе школе из Ужица, Ниша и Суботице), Универзитет Црне Горе, два универзитета из Босне и Херцеговине (Универзитет у Бањој Луци и Универзитет у Тузли) и четири универзитетска партнера из Европске уније и то: Универзитет у Билефелду (Немачка), Карлов Универзитет из Прага (Чешка), Политехнички Универзитет у Валенсији (Шпанија) и Универзитет у Јуваскули (Финска). Координатор пројекта је био Универзитет у Билефелду у Немачкој. CONGRAD пројекат је спроведен са намером да створи полазиште да се унутар високообразовних установа у Србији, Босни и Херцеговини и Црној Гори започне са редовним систематским прикупљањем података и спровођењем истраживања о дипломираним студентима у циљу побољшања студијских програма и омогућавања модернизације наставе и организације студијских програма. Не мање важан циљ CONGRAD пројекта је био

да допринесе побољшању самоевалуационих процедура кроз систематско прикупљање поузданих информација о повезаности студијских програма и будућих запослења дипломираних студената, као и да, на основу прикупљених података, омогући евалуацију реформи високог образовања. Узимајући у обзир услове студирања и професионалне каријере дипломираних студената, CONGRAD пројекат је имао за циљ и да стекне увид у специфичне услове у којима се одвија транзиција од високог образовања ка тржишту рада у свакој од партнерских земаља у региону и да на тај начин омогући партнерским високообразовним институцијама да доносе стратешке одлуке засноване на подацима. Истраживање дипломираних студената у Србији, Босни и Херцеговини и Црној Гори је спроведено у периоду између марта и јула 2013. године. Коначна листа дипломираних је имала 16123 дипломираних студената из 2007. године и 26117 дипломираних студената из 2012 године. Истраживањем су били обухваћени дипломирани студенти основних и последипломских студија. Веома важан закључак ове прекопотребне студије је да високо образовање у посматраним земљама карактерише снажна стручна усмереност која несумњиво доприноси квалитету стручне радне снаге и развоју друштва и привреде. Ипак, са друге стране, она може да представља проблем у ситуацијама када транзиционо стање у друштву и привреди младим образованим стручњацима не даје могућност адекватног стручног запослења и посла. Стога не изненађује да добијени резултати упућују на генерално тешку ситуацију везану за запошљавање дипломираних студената у земљама обухваћеним овим истраживањем, али и на високу искоришћеност стечених знања, способности и вештина код оних који су успели да се запосле или самозапосле. Високошколске институције и квалитет њихових студијских програма се стога само делимично могу сматрати узроком проблема запошљавања и запошљивости, а нарочито у контексту неразвијености привреде у овим земљама и у контексту економске кризе која је била на снази у периоду када је анкета спроведена. Аутори сматрају да у високообразованим институцијама у посматраним земљама постоји простор за напредак на пољу побољшања стручне релевантности њихових студијских програма превасходно кроз развој стручних пракси, увођењем практично примењивих садржаја у наставу, омогућавањем паралелног рада и студирања и сл. Оно што је посебна вредност овог извештаја подржаног конкретним емпиријским подацима је што пружа евалуациони увид у успешност реформских захвата у оквиру појединих студијских програма, факултета и универзитета. Имајући у виду специфичности, динамику и фокус реформи које се локално спроводе на појединим факултетима и високим школама, резултати овог извештаја могу имати своју истинску процену, интерпретацију и примену.

У раду „Перформансе тржишта рада у Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини из родне перспективе“, објављеном 2015. године у научном часопису

Етноантрополошки проблеми (Vol. 10, No. 1, стр. 223-246), проф. др Огњен Радоњић у коауторству са доц. др Исидором Јарић проширује анализу на питање које је занемарено у CONGRAD пројекту и односи се на положај жена на тржишту рада у глобалним оквирима и на тржиштима рада у Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини. У овом раду аутори проналазе да су на глобалном нивоу жене сиромашније, имају мање слобода и мањи приступ здравству и образовању у односу на мушкарце. Са друге стране, њихова улога у привредном развоју је од изузетног значаја (и често остаје невидљива) јер су оне задужене за кућне послове, исхрану и одгој деце и према бројним истраживањима мајке већи део свог дохотка инвестирају у образовање и здравље своје деце у односу на очеве чиме се повећавају шансе изласка из зачараног круга сиромаштва за њихове будуће нараштаје. То су само неки од разлога због којих је питање родне равноправности на тржишту рада веома важно јер било који вид дискриминације жена у породичном окружењу и на тржишту рада на првом месту потцењује фактичку неједнакост у расподели дохотка док на другом месту спречава искоришћење свих расположивих производних капацитета чиме се не достиже потенцијална стопа привредног раста и развоја. Ипак, насупротив овим чињеницама и чињенице да женска популација чини близу половине светске популације њихов допринос привредним активностима која се мере, то јест улазе у бруто домаћи производ је далеко испод свог потенцијала што је посебно случај у земљама у развоју. Ове тенденције имају изразито негативне друштвене последице. Даље, аутори проналазе да тржишта рада у Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини имају доста сличности са тржиштима рада у земљама у развоју. Тржишта рада Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини карактеришу једна од највиших стопа незапослености и најнижих стопа запослености у Европи понајвише због недовршеног процеса транзиције ка ефикаснијем тржишном систему привређивања. Не мање важно, један од битних узрочника неефикасности тржишта рада у региону је родна неравноправност која је, у Србији, Црној Гори и Босни и Херцеговини израженија у односу на економије Европске уније. Аутори закључују да макроекономски губици због родне дискриминације на тржишту рада могу бити значајни. У том смислу је јасно да унапређење положаја жена на тржишту рада може имати значајне позитивне ефекте на привредни раст и развој због чега развојни програми влада, невладиних организација и наднационалних институција морају имати у виду положај жена на тржишту рада јер њихова претежна усмереност на мушкарце може још више да погорша положај жена у друштву и на тај начин повећа неједнакост у расподели дохотка и утиче негативно на перспективе привредног развоја у будућности.

У раду „Још једна декада беспућа српске привреде: Узроци и перспективе“, објављеном 2013. године у зборнику *Промене основних структура друштва Србије*

у периоду убрзане трансформације (ур. Младен Лазић и Слободан Цвејић, Чигоја штампа и Институт за социолошка истраживања Филозофског факултета у Београду, стр. 198-215), проф. др Огњен Радоњић анализира узроке неодрживости привредног модела развоја Србије. По њему, у сржи проблема модела развоја Србије се налази неконкурентна деиндустријализована привреда која није у стању да обезбеди одржив раст и растући стандард живота грађана. Овај проблем се јасно огледа у високом, одрживом и растућем дефициту текућег рачуна и ниском пер capita бруто домаћем производу. Како аутор истиче, уместо експанзије увоза и развоја заснованог на улагањима у неразмјенски сектор, искуства успешних земаља у транзицији показују управо супротно: улагање у индустрију намењену извозу. Кључни показатељ успеха малих земаља у транзицији је учешће извоза у бруто домаћем производу јер на малом тржишту није могуће оптимизирати индустријску производњу. Пример малих привреда које су успешно прошле кроз транзициони процес говори да би учешће извоза у бруто домаћем производу требало да буде на нивоу не мањем од 60% бруто домаћег производа. Нажалост, учешће српског извоза у бруто домаћем производу је на скоро дупло нижем нивоу од 35% и последица је неконкурентности домаће производње. Проф. др Огњен Радоњић наглашава да Србија свој раст не може заснивати на приоритетном развоју пољопривреде, јер искуство указује на парадокс да су грађани земаља специјализованих у пољопривреди гладни (Африка). Услови размене примарних производа и полуфабриката на светском тржишту су у односу на технолошки захтевне готове производе неповољни. Једина нада је усмереност на развој индустрије у гранама привреде где је напредак у механизацији производње могућ. На тај начин се производе синергије између индустрије, образовања, услужних делатности и пољопривреде које имају за последицу сталан раст у продуктивности. Дакле, по аутору, нагласак треба да буде на гранама производње у којима је економија обима могућа, чиме се истовремено заобилазе гране које послују у зони опадајућих приноса и гране које су претежно мануелне, то јест у којима напредак у механизацији производње није могућ. Кључ успеха је по аутору снажан образовни систем који нажалост не спада у карактеристике српског друштва и државе.

У запажене научне доприносе проф. др Огњена Радоњића свакако убрајамо и његово самостално уређивање тематског броја научног часописа *Limes plus* под називом *Светска економска и друштвена криза* објављеном 2013. године (Heraedu). Уредник овог зборника истиче да је за решавање било којег проблема неопходно на првом месту проблем разумети, а да би се феномен друштвених и економских криза разумео, неопходан је мултидисциплинарни научни приступ. У позадини друштвене и економске кризе се налазе финансијска криза, криза модела привредног раста и развоја, криза правне државе, система образовања и руралног сектора. Мултидисциплинарни приступ води бољем разумевању света који нас

окружује што може помоћи добронамерној политичкој елити да спроведе у живот мере које ће стимулирати привредне и друштвене актере да предузимају акције које су у складу са циљевима дугорочне стабилности, раста у запослености и производњи, праведности у расподели дохотка и, уопштено, одрживог привредног и политичког развоја. Криза отвара бројна кључна питања односа између државе, друштва и привреде при чему посебни проблеми проистичу из чињенице да фаворизовање појединачних интереса угрожава општи интерес (стабилност и раст), при чему систем нема адекватан механизам за отклањања пропуста и алоцирање одговорности за промашаје. Систем (политички, друштвени, економски) је дугорочно посматрано једини квалитетан и обновљив развојни ресурс. Уместо да буде основ квалитативног развоја, уколико је злоупотребљен, систем деструктивно прерасподељује ресурсе и поткопава будућност. Деструкција друштва води деструкцији читаве планете због чега су нужна стратегијска размишљања и постављање нових концепцијских темеља глобалног развоја. Овај тематски број свакако представља корак напред у том смеру.

На крају ћемо се осврнути на монографију *Криза у еврозони: Најскупи развод на свету* објављеној 2016. године (Heraedu, 414 страна). Циљ овог обимног истраживања је да се укаже на праве узроке кризе у еврозони и да се у складу са правилном дијагнозом проблема препишу лекови за стабилизацију и оздрављење система. Како би се разумели узроци кризе у еврозони неопходно је разумети идеологију и теорију која из ње произилази на основу којих је изграђен пројекат Европске монетарне уније. Аутор истиче да су институције система и економске политике предодређене теоријском подлогом - идеје не могу бити одвојене од односа политичке моћи, а политичка моћ се не може одвојити од "техничких" економских питања. Јавна политика је производ борбе политичких интереса, а инструмент за спровођење политичких интереса је идеологија уоквирена економском теоријом. По мишљењу проф. др Огњена Радоњића, евро конструктор, њене институције и економске политике су уоквирене ортодоксном економском теоријом (Дејвид Хјум, Џон Лок, Карл Менгер, Еуген фон Бем-Баверк, Фридрих фон Визер, Вијем Стенли Џевонс, Ирвинг Фишер, Милтон Фридман, Роберт Мандел, Џон Мут, Јудин Фама, Роберт Лукас, Грегори Менкју, Ален Гринспен, Бен Бернанки) и немачким ордолиберализмом (Валтер Ојкен, Франц Бем и Ханс Гросман-Дерт) чије су основне идеје да су тржишта ефикасна и да теже равнотежи уколико им се допусти неометано деловање. Основни предуслов привредног просперитета су, према овим теоријским приступима, ценовна стабилност и маргинализована фискална политика. Како припадници ових теорија истичу, деловање економске политике мора бити ограничено унапред утврђеним правилима како би унапред била зауздана тежња фискалних власти за прекомерном потрошњом којом се подрива примарни циљ ценовне стабилности. Уколико је

обезбеђена ценовна стабилност, либерализација и дерегулација, реални сектори земаља-чланица ће конвергирати. Новац је настао спонтано и његова основна улога је да снизи трансакционе трошкове. Пошто је будућност ризична, новац је само вео који сакрива процесе у реалном сектору који би се материјализовали и без присуства новца, додуше, по вишим трансакционим трошковима. Тржишта су инхерентно стабилна и уколико до кризе дође, она је продукт дејства егзогених реметилачких фактора на стани понуде - лоше монетарно управљање, прекомерна државна потрошња, спутана либерализација и дерегулација, недовољна флексибилност тржишта роба и услуга и тржишта рада итд. У конкретном случају еврозоне, криза је, по овом мишљењу, избила због неадекватно спроведених структуралних реформи у периферним земљама Европе - на стани понуде се налазе неконкурентна производња и недовољно либерализована и дерегулисана, па самим тим и недовољно флексибилна локална тржишта. Како би обезбедиле циљану стопу раста у условима неконкурентне производње и недовољно флексибилних тржишта, кризне привреде су се претерано задуживале и трошиле више него што су зарађивале. Економске власти у овим земљама су биле фискално неодговорне и лек се налази у структуралним реформама, мерама фискалне штедње и интерној дефлацији која има за циљ повратак конкурентности на међународном тржишту кроз пад у потрошњи и раст у извозу. Нажалост, како подаци говоре, ове мере су само продубиле кризу што, како аутор наглашава, отвара кључно питање тачности постављене дијагнозе проблема. Да би дошли до одговора на ово питање, аутор инсистира, неопходно је још једном кренути од почетка и поставити елементарно питање да ли је евро конструкт изграђен на ваљаним теоријским основама. Полазишна тачка овог дела анализе је још једном теорија новца, али овога пута кредитна и државна теорија новца чији су припадници мислиоци који су оставили дубок траг у друштвеним наукама попут Георга Зимела, Георга Кнапа, Мичела Инеса, Џозефа Шумпетера, Џона Мејнарда Кејнза, Џона Кенета Галбрејта, Пола Дејвидсона, Џефри Ингама, Чарлса Гудхарта, Стива Кина и Хајмана Минског. Према припадницима кредитне и државне теорије новца, основна функција новца је да буде обрачунско средство и његов настанак и еволуција се не могу анализирати независно од настанка и еволуције суверених држава. Новац је, према државној теорији новца, симбол суверенитета. Наиме, сваки новац јесте кредит, то јест инструмент дуга, али сваки кредит није новац. Да би новац добио валидност, потребно је да то средство плаћања прихвати држава за намирење пореског дуга, али и истовремено да држава то средство плаћања користи за намирење својих дугова према њеним кредиторима. Дакле, није суштина у томе ко креира новац, већ да ли га држава признаје и користи у трансакцијама. Другим речима, порекло и природу новца није могуће анализирати на неутралном и безличном тржишту, већ само у контексту државне моћи, суверенитета и принуде. Исто тако, пошто је будућност неизвесна, тржишни агенти формирају ендогена очекивања која су

подложна наглим променама (Кејнзова теорија конвенционалног одлучивања на финансијским тржиштима). Са променама у очекивањима мења се и перцепција ризика код тржишних агената што има за последицу привредне циклусе - неodrживе успоне и тржишне крахове. Када су агенти оптимистични и када је привреда последично у успону, тржишни учесници су мање вољни да држе новац - привреда се прегрејава што води претераном задуживању и паду ликвидности на макронивоу (Минскијева Хипотеза финансијске нестабилности). Временом, када тржишни агенти буду схватили да су њихова очекивања била претерано оптимистична и да се неће реализовати, заблуда песимизма преузима превласт што води паници, дефлацији дугова, слому привредне активности и последично, наглом расту у незапослености. Речју, савремени капиталистички системи су инхерентно нестабилни и новац није неутралан већ зависно од фазе привредног циклуса делује стимулативно или дестимулативно на привредну активност и запосленост. Улога фискалних и монетарних власти је да, када Кејнзови животни нагони пресуше и завлада заблуда песимизма, спрече економску депресију и ресетују систем. Улога монетарне политике је да спречи панику и дефлацију дугова, али су њене могућности у покретању привредне активности и смањењу незапослености ограничене. Овај део терета на себе мора да преузме држава и својом потрошњом надомести дефицит у агрегатној тражњи приватног сектора. У сувереним државама, у случају нужде, фискалне власти су увек у стању да финансирају своју потрошњу јер су, теоријски гледано, у могућности да без ограничења повећавају своју задуженост код централне банке која је, опет, у стању да креира неограничену ликвидност у систему. Нажалост, као што аутор наглашава, због децентрализоване фискалне политике и истовремено централизоване монетарне политике, при чему је Европској централној банци забрањено да монетизује буџетски дефицит земаља-чланица, привреде еврозоне су изразито рањиве на финансијску нестабилност. Да ствар буде тежа, контрола пословања банкарског сектора у еврозони се не спроводи централизовано, већ децентрализовано што је чини веома неефикасном, с обзиром на то да је имовина европских банака често на нивоу или изнад бруто домаћег производа земље-домаћице. Како би идентификовао истинске узроке кризе, аутор пажњу усмерава на платнобилансне неравнотеже у еврозони. Аутор сматра да је у средњем року могуће опоравити систем кроз преузимање дела терета прилагођавања од стране кредитора. Суфицитарне економије би требало да повећају своју тражњу за производима и услугама дефицитарних привреда и на тај начин помогну да се дефицити периферних привреда еврозоне трансформишу у суфиците чиме би им било омогућено да у средњем року намире акумулиране дугове. Ипак, како ствари стоје, суфицитарне привреде еврозоне у овом тренутку на тако нешто и не помишљају. Да би евро пројекат у дугом року опстао, проф. др Огњен Радоњић сматра да је неопходно изградити функционалан институционални аранжман који располаже

механизмима неопходним за ублажавање дивергентних макроекономских кретања и, у случају избијања кризе, ефикасну борбу против депресиране привредне активности, високе незапослености и дефлације. Јасно је да је, по угледу на друге оптималне валутне зоне чије границе кореспондирају са сувереним границама националних држава, на првом месту неопходно окончање развода између фискалне и монетарне политике. Фискални федерализам или фискална унија се институционализује кроз скуп правила и представља уговор о сарадњи између федералних јединица које формирају фискалну унију. Овим уговором се прецизирају структура и расподела пореза и јавних трошкова. Основна функција федералне владе је функција стабилизације инхерентно нестабилних тржишта кроз централизовано управљање монетарном и фискалном политиком и расподела дохотка. Поред ове функције федерална влада је задужена да своје становништво снабде јавним добрима као што су, на пример, образовање, здравство, одбрана итд. На нивоу федералних јединица, покрајински и локални органи такође убирају порезе и инвестирају у јавна добра која су значајна за локално становништво. Предуслов за успех фискалне уније је да она представља заједничко тржиште са заједничком валутом које карактерише висока мобилност фактора производње што обезбеђује конкурентску утакмицу између федералних јединица. Такође је неопходно да се унапред најави да за федералне јединице које се задужују на приватном финансијском тржишту не постоји опција бацања појаса за спасавање из правца федералне владе (*no bail-out rule*). Примарни задаци који стоје пред челницима Европе нису техничке природе и односе се на усаглашавање и спровођење конзистентне монетарне и фискалне политике, креирање система трансферних плаћања, чвршћу регулацију финансијског сектора и централизацију контроле пословања банкарског система. Да би то успело, на првом месту је потребно изградити европски идентитет што имплицира доминацију наднационалног над националним. Само ће у том случају функционисати привредни систем еврозоне јер у ситуацији када су разлике у развијености и дохотку између земаља-чланица значајне и растуће, трансферна плаћања се након ове кризе могу одужити годинама. Тако, Италијани морају бити спремни да помогну друге земље-чланице на начин на који је северна Италија током целог прошлог века финансирала развој јужне Италије или Немци морају показати своју спремност на сарадњу на исти начин на који су Западни Немци пристали да плаћају рачуне уједињења са Источном Немачком. Аутор сматра да ће реалност и изводљивост оваквих евроинтеграцијских процеса (социо-економских политика) потврдити или оспорити време као „најбоље решето”.

Закључак и предлог комисије

У закључку нашег извештаја оцењујемо да је проф. др Огњен Радоњић научник који се, увидевши слабости стандардне економске анализе, определио за

мултидисциплинарни приступ који подразумева синергију економије и других друштвених и хуманистичких наука као што су социологија, филозофија, историја, антропологија и психологија, како би, на научно ваљан и објективан начин, анализирао и нудио решења за најзначајније друштвене проблеме на глобалном и локалном нивоу.

Као што се види из његове биографије, библиографије и садржаја укратко приказаних радова, реч је о самосталном и оригиналном наставнику и истраживачу који акрибично предано, детаљно и систематично проучава феномене који имају научни и друштвени значај. Проф. др Огњен Радоњић своја теоријска и емпиријска истраживања на успешан начин користи у тумачењу савремених међународних и националних друштвено-економских процеса.

Проф. др Огњен Радоњић има 16 година педагошког искуства и одличну сарадњу са студентима и колегама. Својим активностима на Одељењу за социологију и Филозофском факултету значајно је допринео унапређењу рада и функционисања ових институција.

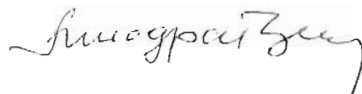
С друге стране, Одељење за социологију је успело да у проф. др Огњену Радоњићу однегује врсног стручњака који са великим успехом држи отвореним канал између социологије и економије. То у сваком случају не би било могуће да оно иза себе није имало подршку Филозофског факултета, па и целог Универзитета у Београду, који су му дали подршку приликом конципирања уже научне области Социологије (тако да буде довољно флексибилна да у себи обухвати и економске садржаје), као и приликом конципирања наставног програма Социологије (тако да у себе обухвати бројне економске курсеве). У свему томе заслуге свакако има и Комисија за акредитацију и проверу квалитета Националног савета за високо образовање, која је већ два пута препознала ову особеност наставног програма Социологије на Филозофском факултету и акредитовала га.

Из свега што је изнесено у овом Извештају јасно се види да је ванредни професор др Огњен Радоњић током целе своје академске каријере проведене на Филозофском факултету постигао значајне научно-истраживачке резултате који га недвосмислено квалификују за унапређење у највише звање. Отуда га Комисија с великим задовољством и без икакве резерве предлаже Изборном већу Филозофског факултета Универзитета у Београду за избор у звање редовног професора за ужу научну област **Социологија**, са тежиштем истраживања на **Економији**.

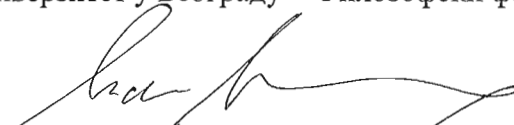
У Београду,
14.10.2016.

Чланови комисије:

Др Миодраг Зеџ, редовни професор
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

Др Александар Молнар, редовни професор
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

Др Сретен Вујовић, редовни професор у пензији
Универзитет у Београду – Филозофски факултет

